

kako in kaj se tam uči, in kaj delajo z dekleti, da nam jih pošljajo nazaj kot — popolne nemškutarice.

Tiste gospé, ki so izobražene v narodnem duhu, mi bodo gotovo pritrdile, da nisem prečrno risal, in prav do njih se obračam, naj ustanovijo časnik za Slovenke. Naša častita gospá Lujiza Pesjakova naj bi prevzela vredništvo; našle se bodo gotovo izobražene Slovenke, ki bodo to podvzetje rade duševno podpirale; naj se ne bojé kritike! Pošten Slovenec tega časnika gotovo ne bo hudobno kritikoval, saj se vé, da vsak začetek je težak; s časom se bodo moči pa izurile. — Gotovo bi bil tak časnik za naše gospé in gospodične jako koristen, da bi jih spodbujal k večemu hrepenenju po znanosti, da bi jim blažil srce z lepoznanjskimi spisi, da bi jih izobraževal z zgodovinskimi, prirodoslovnimi in drugimi spisi, pa jih tudi učil gospodinjstva v kuhinji, pri šivilni mizi itd., vrh tega pa jim še kazal nove iznajdbe v ženskih delih, in — če že ni drugače — tudi v „modi“. In če se nam hoče ta list prav prikupiti, naj skuša odvaditi naše gospé in gospodičine dolgočasnega nemškutarenja, ki ga je vsak pravi Slovenec že do grla sit.

Namesti družih slovenskih časnikov, ki nam rastejo kakor gobe iz mokrih tal tako, da že vsak kot Slovenije hoče svoj lastni časnik imeti, s tem pa škoduje, kakor je unidan „Obzor“ dobro rekel, že ustanovljenim časopisom, svoji okolici pa nič ne koristi ter kmalu zopet žalosten testament naredi z napisom: „ni bilo ga treba“, bil bi časnik našemu ženstvu gotovo na velik mnogostranski prid. Ustanovite ga — „Slovenka“ naj mu bode ime! — in „pričal bode vašo modrost na levo in desno.“ —a—

Slovstvene stvari.

Nekoliko posnetkov iz Miklošičeve sintakse.

(Dalje in konec.)

*** Pri sila važnem predelu o glagolu, zlasti o posameznih časih in naklonih, zanimljivo je med drugimi i to, da se Miklošič pogostoma ozira na Šolarjevo bistroumno, šolskemu programu pridodano razpravo: *Die Tempora und Modi im Slovenischen*. Görz 1858, ki je res škoda, da se ni po drugem potu bolj razširila.

Nekoliko čudno se mi zdi, da Miklošič nima nikake opomnje zoper rabo infinitiva v takih le (edino slovenskih) primerih. Izraelci, to viditi, zavpijejo. Kralj, to zvediti, se razsrdi. Eden, viditi, da je zdrav, se vrne. Kmet, to viditi, osla zasede. Drugi slovanski jeziki kaj tacega ne poznajo; ne bode torej posnemanja vredno. — Takisto tudi, če trdi, da sedanjik (praesens) nedovršnih glagolov ima v časih pomen prihodnjega časa, mora se to razumeti tako, da je namreč kje kod jela slovenščina pešati, a ne, kakor bi tako govorjenje imelo kaj pravice. Niti za to trditev ni primerov iz zdanjih slovanskih jezikov do edinega iz slovnice Met. (str. 231) vzete: „Jutri gre služiti“, katerega pa Metelko sam nekoliko drugače tolmači. — Da se imperativ z nikavnico jemlje najraje od iterativnega glagola, če je le v navadi, to je znano iz slovnice; v tanje določilo bodi pristavljeno, da tak imperativ po Miklošiči naznanja splošno prepoved: torej: ne ubijaj = ne smeš nikogar ubiti; ne ubij = ne smeš ubiti človeka, katerega, recimo, zdaj pretepaš.

Uči se največ, da particip pret. č. I (avši, ivši) delamo samo iz dovršnih glagolov; ali od tega pravila najti je v vseh slovanskih jezikih toliko izimkov, da skoraj ne dadó obveljati pravilu samemu. Miklošič navaja še celó tak primer iz ruskega, ki nekoliko opravi-

čuje znano: solnce temnivši našega pesnika; namreč iz Buslaeva: pribyl kalêkoju domoj, tašča svoe krylo i voločivši nogu (er tam als Strüppel heim, nachschleppend itd.).

Spomini na deželne zборе.

Slovenski jezik v cesarskih uradnih — kje si?

Zadnjemu deželnemu zboru je bilo izročeno nekoliko prošinj o tem, da bi se potegnil za to, da cesarske uradnije nehajo trpinčiti ljudstvo slovensko z nemškimi dopisi, ukazi itd. Tudi županija Pijave Gorice in županija Želimeljska ste gosp. dr. Bleiweisu poslale enako peticijo s prošnjo, naj jo izroči deželnemu zboru. Al peticiji ste prišli v Ljubljano še le 18. maja, ko je zbor bil že končan. Po željah županstva Želimeljskega priobčimo to vlogo, ko dodatek unim peticijam, ki so bile deželnemu zboru izročene, da svět izvé, kje tudi to občino — čevelj nemčurstva tiši.

Ta peticija prav iz življenja vzete nadloge popisuje tako-le:

„Slavni deželni zbor! Pri volitvi občinskega starešinstva ozirajo se volilci tudi na neke prednosti, med katerimi je med drugimi pri nas tudi znanje nemškega jezika, kajtile preveč znano je tudi pri prostemu kmetu, da gospodje po cesarskih kancelijah najraje govoré nemščino in da župan Slovenec, ki pogostoma občuje z gosposko, ne izhaja povsod s svojim maternim jezikom, niti ustmeno, niti pismeno. Pa pri najboljši volji, nemščine zmožnega možaka izvoliti za župana, se to doseči ne more, ako ga cela občina nima, kakor je to tudi pri podpisani Želimeljski občini.

Mi smo vajeni veliko potrpeti, ker smo bili vedno pod nemškim grajščinstvom in nemško gosposko, — tudi sedaj se vklanjam sili, ne ljubimo je pa ne, ako vidimo, da ni pravična; vsaj vsaka stvarica rada prosto diha. Ako tudi človek ljubi prostost in pravico, ki se vjema s prostostjo in pravico soseda in celoto v državi, kdo mu bode to zameril? Kdo se bode predrznil, kratiti mu to čisto naravno hrepenenje? Drug ne, razen bedaka ali pa sebičnega hudobneža! — Naš presvitli vladar, naš milostljivi gospod in cesar so, spoznaje narodov svojih različnost in različnost jezikov v Avstriji, prav pravično pripoznali vsem narodom in vsem jezikom postavno enakopravnost. Mnogokrat so oni že izjavili svojo željo, da bi se tudi tako godilo, da bi mi različni narodi pod Njih krono živeli kot prijazni sosede v zajemnosti med seboj, ter ne bi kratili pravic drugemu. Al še danes po toliko britkih skušnjah se volja Njih in dana postava ne spolnuje. Ali ona ne veže tudi uradnikov? Mi jim ne očitamo tukaj drugega, kakor popolno preziranje tolikrat na pomoč klicanega §. 19 v dopisih in odpisih do županij, in sicer le kolikor nas zadeva, v Ljubljanski okolici. Ako bi mi teden za tednom ne dobivali na kupe nemških dopisov in nemških odpisov na slovenske vloge, ne bi verjeli, da je to mogoče, dokler imamo zdravo pamet in nezmešane pojme o ustavi in ustavnem življenju.

Mi kmetje tako le mislimo: gospôda študira visoke šole, da more vstrezati ustmeno in pismeno po različnosti potrebam ljudstva, da pa ne zidamo visocih šol za to, da bi kmet moral toliko znati kakor gospod, s katerim bi se skušal v mnogih jezikih! Od kmeta ne more se tirjati več in se ne tirja po celem svetu več, kakor materni jezik, katerega brati in pisati se nauči v farni šoli na kmetih, kolikor je za njegov stan po-

treba; od gospoda pa se po pravici tirja, da je zmožen še drugih jezikov, kakor kmet, kateremu oralo in sekira ne pripusti dolgo posedati po šolskih klopéh, ako hoče živeti. Naš kmet toraj ne more biti v viših šolah izšolan; če je pa izšolan očetov sin, je pa gospod, ako se ni skazil, — za župana pa pri volitvi zopet pride na vrsto „čist kmet“, ki mora prevzeti to častno službo, sicer se natakne na š., ki mu vелеva: „100 goldinarjev plačaj!“ Ker jih pa kar tako po nedolžnosti plačati ne more, vkloni se v silo, postane župan, dela kolikor more po najboljši vesti, in predno je potekla njegova doba, je tepen za več kot 2krat 100 gold. Gospodje uradniki so plačani in dobro plačani za vsako delo in za vsako pot, imajo letno plačilo in še povrh popotne dnine; njim je vse eno, naj se jim dá v roke delo v nemškem ali slovenskem jeziku, uradnija ima delavcev, kolikor hoče, — kako tedaj se more in se sme izgovarjati, da ne more vsacemu posebej postrežati?

Po vsi Ljubljanski okolici so prebivavci slovenski in župani Slovenci, al ni tedaj naravno, da bi c. kr. okrajno glavarstvo slovenščini ne dalo le prednosti, temuč edino veljavnost, in da bi še župana, ki nemško uradovanje za Slovenca tirja, resnobno zavrnilo, rekši mu, da to je narobe svet.

Vprašamo menda po pravici: Je li dolžan župan, ki ne more 100 gold. plačati zato, da bi župan ne bil, na stotine dopisov nositi po pol ure ali celo uro daleč kazat čez leto in dan, da dobí človeka prijaznega, ki mu pošteno vé razložiti, kaj je to v domačem jeziku? Je li dolžan župan Slovenec žrtvovati toliko časa pa toliko krivice delati svoji družini, in za zamujeno delo pri kmetiji delavcev za svoj denar najemati? Kje se dajejo bolj krivični davki, kakor jih je dajati prisiljen župan, ako hoče tirjatvam Nemcev zadostovati?

Gospodja zato študira, da si vé pomagati. Kmet si po svojem tako-le pomaga: če je slabe vole kupil, zabarantá jih za druge, naj bo dobiček ali zguba; ako eden ne vleče, vpreže dva; — tako kmet, ki ni študiral. In gospôda se bo izgovarjala pred kmetom, da ne more izpeljati iz klanca!

Bodi si pa že kakor si hoče, gotovo je to, da tudi trezen kmet vé, kaj je prav; zato podpisana županija, ki dobro čuti, da tako ni prav, kakor je zdaj, opiraje se na 19. §. postave in na resno voljo Njih Veličanstva, ponižno prosi: naj sl. deželni zbor blagovoli pripomagati, da uradnije, ki imajo s slovenskimi županijami opraviti, občujejo z njimi v domačem slovenskem jeziku.“

Županstvo Želimeljsko v Kladi.

Jože Janežič, župan. Anton Virant, Janez Mavec, Fr. Železnikar, svetovalci, — France Glavan, France Mihle, France Virant, Jože Mavec, Jože Podržaj, Jože Purkrat, Andrej Lišnek, odborniki.

Mnogovrstne novice.

* Tudi južna železnica, to je, tista železnica, ki v Trst pelje, je po čudno skritih potih iz državne železnice postala privatna in je slovela za najbolj premožno železnico, ima svoj denarni polom. Kako je tako daleč zabredla, da ima zdaj 1.128 milijonov frankov dolga, — da akcije zdaj že branjevcem na funte prodajajo, akoravno so v začetku veljale za 200 gold., — da ima družba Avstriji še plačati 101 milijon frankov dolga, — da se je prvi akcijski kapital 150 milijonov goldinarjev skrčil na 75 milijonov? — Vse to ima železnica, kakor „Glas“ na drobno razlaga, zahvaliti glasovitemu milijonarju Rotšildu, ki je pri južni želez-

nici zaslužil umazanih 80 milijonov frankov. Pa kako je to prišlo? Rotšildi so imeli večino delnic (akcij), akcije so obetale veliko obresti, delničarji so obresti zahtevali, kasa denarja ni imela, toraj — vzemimo na posodo zopet pri — Rotšildu. On je denar rad dal, vedel je, čemu. Rotšildi so skrbeli, da so imele delnice precej visoko veljavo, akcije visoke vrednosti se pa lahko oddajo, in tako so Rotšildi oddali akcije po visoki ceni, spravili nekoliko milijonov v judovski žep in bogatin je zopet bolj obogatel, revež bolj ubožal. Tudi to je sad narodne ekonomije-sleparije v Avstriji, kateri oče bil je — minister Bruck!

Naši dopisi.

V Gorici 4. julija. — Naj se silim, kakor hočem, ne morem najti tvarine za eno pošteno korespondencijo. Ko bi hotel zrak bičati z neslanim — znabiti tudi preslanim — modrovanjem, napolnil bi lahko več ko eno polo papirja, ali to se mi ne ljubi — že zarad toplote ne. Sicer pa do prave suhe poletne toplote nismo še prišli letos; vsak dan skoraj imamo dež in vsak hip je polje zdaj tu, zdaj tam v nevarnosti, da ga toča ne pobije. Preteklo sredo smo imeli hudo vreme. V Št. Petru ($\frac{1}{2}$ ure od tod) je strela ubila nekega hlapca Č., stoječega na vratih. Na vratih ne stati — si je mislil drugi kmet blizu Kviškega (v Brdih) — in umaknil se v kot za ognjišče; ali viš-jo strelo: švignila je po dimniku doli in stari mož je znabiti že umrl; — tako hudo ga je zadela. — Eno ali poldrugo uro od Gorice proti jugoizhodu (med Bukovico in Vogerskim menda) je ciganska mati cigansko dejanje doprinesla: zadavila je z ruto novorojeno dete in položila ga v grm. — V 2 laških vaséh pa so ljudje bili priča neljubih prizorov iz zakonskega življenja. V enem kraji je mož ženo ubil, v drugem pa je žena pijanega moža pahnila, da se je po stopnjicah doli zvrnil in koj mrtev obležal. Imate li dovolj napredka? — Tombola 29. u. m. je znesla zavoljo neugodnega vremena samih 774 gold. čistega dobička (stroški in takse znašajo 566 gold.; ti so se morali od 1340 gold. dohodka odbiti). — Deželni glavar Fr. grof Coronini, ktereга je „Isonzo“-va stranka v mestno starešinstvo izvolila, in ki ni dolgo časa hotel nič vedeti o tem, da bi izvolitev sprejel, prišel je na zadnje vendar k seji. Gosp. grof bo brž ko ne naš prihodnji župan. — Prevzv. gospod knezo-nadškof so šli birmavat v Lahe, kjer ostanejo od 4–7. t. m. *)

Iz Kočevskega 19. junija. (Živinoreja. Sadjereja.) V „Novicah“ sem bral, da bo jeseni v Postojni dražba plemenskih goved. Kako je pa to, da se sl. odbor c. k. kmetijske družbe nas Kočevarjev nikdar ne spomni? kaj pa dela naša podružnica? ali se ona nič ne oglasi? Naši kraji so, po moji pameti, vsi sposobni za živino Pincgavskega rodú, in več posestnikov sem že čul, da bi si radi vsaj takega bika preskrbeli. Ali bi ne bilo prav, ko bi sl. c. k. kmetijska družba kaj take živine nakupila in jo nekaj tudi v Kočevje na dražbo dala? Pahišna trgovina (havziranje) je čedalje slabeja in menda jej poje že mrtvaški zvon; treba bo Kočevarjem do časa misliti na drug zaslužek; polje ne more tu kmeta rediti, al s živino bi se tu dobro opravilo, zato pa je treba preskrbeti si dobro tuje pleme ali vsaj zboljšati domače. Ravno tako bi sadjereja ljudém lahko lepe denarce vrgla; al tudi ta je zanemarjena, dasiravno se sadje, kjer ga imajo, večidel dobro obnaša. Tu pa tam

*) Mislimo, da smo, gledé na današnje novice, tudi v Vašem smislu ravnali izpustivši konec. Vred.